

FLORIAN BICHIR

ROMÂNIA ÎNAINTE ȘI DUPĂ MAREŞALUL ANTONESCU

Studii istorice, geopolitice și relații internaționale

Cuprins

Argument	5
România Mare – Un vis care a durat doar 22 de ani	7
„Trădare de patrie“ sau „spionaj în favoarea României“.	
Jertfa preoților transilvăneni în făurirea României Mari	9
Făuritori ai României Mari în temnițele bolșevice.	
Cazul Ion Flueraș	24
Patimile generalului Arthur Văitoianu	33
Din tranșee la parada de 23 august! Cazul Pamfil	
Şeicaru – Grațiat în secret de Nicolae Ceaușescu, celebrul gazetar vine incognito în august 1977, la București	44
21 aprilie 1944. Aprilie, luna în care vin americanii.	
Raidurile americane distrug elita flotei aeronautice române	79
23 august 1944. Adevărul despre proclamația regelui	87

ROMÂNIA ÎNAINTE ȘI DUPĂ MAREȘALUL ANTONESCU	457
Pe apă, în aer și pe uscat, împotriva bolșevismului	107
Generalul Victor Siminel și 23 august 1944	109
Două spălătoare scapă viața mareșalului!	125
1944-1946. O perioadă mai puțin cunoscută din viața mareșalului. Detenția în U.R.S.S. Ion Antonescu a încercat să se sinucidă în închisoarea de la Moscova.	138
Interogatoriul col. Mircea Elefterescu, șeful Cabinetului Militar al mareșalului Antonescu: „Basarabia a fost întotdeauna a noastră“	169
Radu Irimescu, ministrul devenit american	188
Comandorul Victor (Niță) Voinescu, de la erou la agent american	202
Submarinul <i>Delfinul</i> – singur împotriva tuturor	211
Constantin (Bibi) Costăchescu, comandanțul de legendă al submarinelor românești	234
Crimeea, peninsula morții	254
Submarinele românești în năvoadele sovieticilor	262
Cum a salvat Statul Major General submarinul <i>Delfinul</i>	271
Submarinul <i>Delfinul</i> și tactica „ship in being“ în al Doilea Război Mondial	277
„A plecat la vânătoare Agarici/A plecat ca să vâneze bolșevici“. Căpitan av. Horia Agarici: „Cerul l-am iubit ca un fanatic“	283
Români din trupele SS. Circa 12 000 de români au îmbrăcat uniforma trupelor Waffen SS, având tricolorul pe mânecă	296
Corespondență inedită între Generalul Platon Chirnoagă și mareșalul Erich von Manstein. „Artleria română și geniul nu aveau nimic de învățat de la specialiștii germani“	304

Cum a vrut mareșalul Antonescu să importe cămile în România	326
Interogatoriul generalului Ion Dumitache, comandant al Diviziei 2 Vânători de Munte. „Slugă credincioasă a lui Antonescu, admirator al regimului fascist-hitlerist (...) să a încadrat în răsboiu nedrept“	334
Generalul Ioan Dumitache, portretul unei legende. Comandantul Diviziei 2 Munte – „Divizia de Cremene“ ..	352
Securitatea, banii și tablourile regelui.....	379
Istoria trenului regal.....	381
Regele, tablourile și negocierea abdicării!.....	390
Enigma celor 42 de tablouri cumpărate de regele Carol I și dispărute din România, de la Nicolae Ceaușescu la Ion Iliescu	394
Memoriile generalului Ion Tutoveanu: „În 1954 am asistat la o experiență nucleară din U.R.S.S.“	407
Canalul Dunăre-Marea Neagră: de la crima organizată la magistrala muncii patriotice	413
Salvați-l pe soldatul George! Planul pentru repatrierea osemintelor unui erou român căzut în Italia în Primul Război Mondial.....	425
Patriarhul Justinian și Părintele Stăniloae în documentele Securității.....	432
Ion Țiriac – nume de cod „Titi Ionescu“ Adevărul despre relația miliardarului cu Securitatea	450

**„Trădare de patrie“ sau „spionaj
în favoarea României“**

**Jerfa preoților transilvăneni
în făurirea României Mari**

Academicianul Mircea Păcurariu, cel mai mare istoric al Bisericii Ortodoxe Române, nota în unul din studiile sale¹, din păcate rămas nerepublicat după 1989, că la Marea Adunare Națională de la 1 Decembrie 1918, Biserica românească a fost reprezentată, în primul rând, prin delegații de drept: cei cinci episcopi în funcțiune, 4 vicari, 10 delegați ai Consistoriilor ortodoxe și ai Capitolurilor unite, 129 de protopopi, câte un profesor de la instituturile teologice-pedagogice, câte 2 reprezentanți ai studenților de la fiecare institut teologic. Biserica a mai fost reprezentată și prin numeroși preoți și învățători ai școlilor confesionale – aleși ca delegați în circumscriptiile amintite. În afară de acești delegați oficiali, numeroși preoți au participat la marea adunare românească împreună cu cei 100 000 români, veniți să dea glas voinței lor de veacuri de a fi una cu frații de la sud și răsărit de Carpați.

¹ Păcurariu Mircea – Politica statului ungăr față de Biserica românească din Transilvania în perioada dualismului, 1867-1918, Sibiu, 1986

În dimineața zilei de 1 Decembrie 1918, s-a săvîrșit Sfânta Liturghie cu Te-Deum în cele două biserici românești din Alba Iulia, iar la ora 10.00 s-a întinut Marea Adunare Națională Constituantă, la care au luat parte cei 1 228 de deputați și delegați oficiali. În biroul Adunării au fost aleși trei președinți – George Pop de Băsești, cu episcopii Ioan Papp de la Arad și Dimitrie Radu de la Oradea –, 3 vicepreședinți și 9 secretari. Raportul principal a fost prezentat de Vasile Goldiș, care a citit apoi și istorica Declarație de unire cu țara mamă. Primul punct preciza: „Adunarea Națională a tuturor românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, adunați prin reprezentanții lor îndreptăți la Alba Iulia, în ziua de 18 noiembrie/ 1 decembrie 1918, decretează unirea acestor români și a tuturor teritoriilor locuite de dinșii cu România“. Se stabileau apoi „principiile fundamentale“ după care urma să se conducă noul stat unitar: „1. Deplină libertate pentru toate popoarele conlocuitoare. Fiecare popor se va întruni, administra și judeca în limba sa proprie, prin indivizi din sînul său și fiecare popor va primi drept de reprezentare în corporile legiuitorare și la guvernarea țării în proporție cu numărul indivizilor ce-l alcătuesc. 2. Egala îndreptățire și deplina libertate confesională pentru toate confesiunile din stat. 3. Înfăptuirea desăvîrșită a unui regim curat democratic pe toate tărîmurile vieții publice. Votul obștesc, direct, egal, secret, pe comune, în mod proporțional, pentru ambele sexe, în vîrstă de 21 de ani, la reprezentarea în comune, în judeće sau în parlament. 4. Desăvîrșită libertate de presă, asociere și întinuire; libera propagandă a tuturor gîndurilor omenești. 5. Reformă agrară radicală... 6. Muncitorimii industriale i se asigură aceleași drepturi și avantaje, care sînt legiferate în cele mai avansate state industriale din Apus etc...“

Adunarea Constituantă a ales apoi Marele Sfat Național Român, format din 212 membri, menit să exercite atribuții administrative și legislative. În afară de episcopi, în acest Sfat au fost aleși numeroși profesori de teologie, protopopi și preoți. Ședința Adunării

ROMÂNIA ÎNAINTE ȘI DUPĂ MAREȘALUL ANTONESCU 11

Constituante a luat sfîrșit prin cuvîntarea rostită de episcopul Ioan Papp de la Arad, care a mulțumit tuturor pentru însuflețirea cu care au luat parte la dezbatere. La ora 14.00, pe „cîmpul lui Horea“ s-au rostit mai multe cuvîntări de pe tribunele ridicate în mijlocul celor peste 100 000 de români. Între alții, a rostit un memorabil discurs episcopul Caransebeșului, Miron Cristea, apoi episcopul Iuliu Hossu de la Gherla ș.a. În aceeași zi s-au săvîrșit slujbe solemne în toate orașele și satele Transilvaniei, iar preoții au arătat credincioșilor înmemnătatea marelui act care se înfăptuia le Alba Iulia².

La pregătirea acestui act memorabil din istoria țării noastre, Biserica și-a avut partea ei de contribuție. La 18/31 octombrie 1918 s-a constituit Consiliul Național Român Central, cu sediul la Arad, un rol de seamă în cadrul acestuia avînd Vasile Goldiș, pe atunci secretarul Episcopiei Aradului. Tot la Arad a luat ființă Comandamentul gărzilor naționale românești. Pe baza directivelor Consiliului Național Român Central, s-au convocat numeroase adunări populare în orașele și satele românești de pe întreg cuprinsul Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului, care au ales consiliile naționale județene, orașeneșc sau comunale, precum și gărzile naționale românești, în vederea asigurării ordinei publice și a apărării poporului împotriva acelora care ar fi încercat să-l împiedice în afirmarea voinței sale de libertate și unitate națională. În cadrul acestor adunări, s-au adoptat memorii și moțiuni cu mii de semnături, prin care se cerea unirea Transilvaniei cu România.

Slujitorii Bisericii (episcopi, vicari, consilieri, profesori de teologie, protopopi și preoți parohi) au luat parte activă la lupta pentru unitate statală, ajutînd la constituirea și funcționarea consiliilor și gărzilor naționale aproape în toate orașele și satele. De pildă, la Sibiu au activat profesorii de teologie Silviu Dragomir și Nicolae Bălan, la Blaj vicarul Vasile Suciu (viitorul mitropolit), cu profesorii Alexandru

² Păcurariu Mircea – *Istoria Bisericii Ortodoxe Române, pentru Institutele Teologice – 3 vol.* (ed. I, București, 1980-1981; ed. a II-a, București, 1992-1994)

Borza și Alexandru Ciura, la Caransebeș episcopul Miron Cristea, protopopul Andrei Ghidiu, profesorul de teologie Petre Barbu, la Oradea vicarul Roman Ciorogariu și secretarul eparhial Aurelian Magier (viitorul episcop Andrei de la Arad) și mulți alții. Propaganda națională era susținută și de periodicele vremii, între care și cele ale Bisericii: *Telegraful Român*, de la Sibiu, *Biserica și Școala*, de la Arad, *Foaia Diecezană*, de la Caransebeș, *Unirea*, de la Blaj, la care se adaugă și *Gazeta Poporului*, de la Sibiu, redactate de profesorii de teologie Nicolae Bălan și Silviu Dragomir și de catehetul Ioan Broșu. La 21 noiembrie 1918, cei cinci episcopi români din Ardeal (scăunele mitropolitane fiind vacante): Ioan Papp de la Arad, Miron Cristea de la Caransebeș, Dimitrie Radu de la Oradea, Iuliu Hossu de la Gherla și Valeriu Traian Frențiu de la Lugoj, au dat publicitatea o „declarație de adeziune” față de Consiliul Național Român Central, pe care îl recunoșteau drept singurul conducător politic al națiunii române. Actul ierarhilor români este deosebit de semnificativ și a avut un larg ecou în rândurile clerului și credincioșilor lor. Încă înainte de intrarea României în război, în scopul unei organizări eficiente a serviciului religios în campanie, încă din timp de pace, preotul Constantin Nazarie propune șefului Marelui Stat-Major permanentizarea funcției de protopop al preoților din armată, recunoașterea lui ca șef religios în armată și emiterea ordinelor necesare în acest sens, numirea unui ajutor și accesul la informațiile privind preoții mobilizabili, elaborarea unor instrucțiuni care să reglementeze conduită din armată în vreme de pace și în caz de război și concentrarea preoților mobilizabili, pe corpuri de armată pentru instruire. Propunerile de mai sus primesc în cea mai mare parte un răspuns favorabil, astfel că iconomul Constantin Nazarie începe acțiunea de pregătire în vederea campaniei ce se profila din ce în ce mai pregnant. El elaborează proiectul instrucțiunilor pentru preoți în campanie și le înaintează atât președintelui Sfântului Sinod, cât și șefului Marelui Stat-Major, pentru completare și

aprobată, își alege și numește ca ajutor pe iconomul Vasile Pocitan, fost superior al Capelei Române din Paris, profesor și paroh al Bisericii Sfinții Voievozi din București. Elaborează, de asemenea, broșura *Cuvîntări pentru ostași și rugăciuni pentru Oaste, Rege și Popor în vreme de război*, care va fi aprobată de Sfântul Sinod, tipărită și difuzată în unități militare. Instrucțiunile asupra atribuțiilor preoților în armată au fost definitivate și au devenit ordinul 3 451 din 28 octombrie 1915 al Marelui Stat-Major³.

În luna iunie 1916 este organizată o adunare a tuturor preoților mobilizabili din Eparhia Sfintei Mitropolii a Ungro-Vlahiei, la care participă și Mitropolitul Primat. Pe timpul războiului atitudinea preoților militari a fost glorioasă. Ca o recunoaștere a meritelor lor deosebite, numai în perioada 15 iunie 1917 – 1 mai 1918, 147 de preoți mobilizați au fost înaintați la gradul de căpitan asimilat⁴.

Marele proces de spionaj: „trădare de patrie“ sau „spionaj românesc“

De de altă parte, lupta românilor din Transilvania nu a fost deloc ușoară. Intrarea României în război, la 14/27 august 1916, a determinat autoritățile din Budapesta să pornească o acțiune și mai puternică de reanimare a oricăror manifestări cu caracter românesc din Transilvania. „Atenția lor s-a îndreptat, cum era și firesc, îndeosebi asupra intelectualilor români din mediul rural, adică preoții și învățătorii școlilor confesionale românești. De fapt, cei din urmă, chiar dacă ar fi constituit un «pericol» pentru statul dualist austro-ungar, nu puteau să mai exercite nicio influență asupra elevilor lor ori asupra maselor de țărani români din sat, căci încă de la începutul

³ Arhivele Militare Române, fond Inspectoratul Clerului Militar, dosar 110, filele 156-173

⁴ Mai multe amănunte în Nicolescu Gheorghe, Dobrescu Gheorghe, Nicolescu Andrei – *Preoți în lupta pentru făurirea României Mari (1916-1919)*, Editura EUROPA NOVA, București, anul 2000

războiului, în 1914, cea mai mare parte dintre ei au fost mobilizați și trimiși pe fronturile din Galiția sau Italia. Au rămas doar preoții care, în condițiile de viață ale Transilvaniei românești de pînă în 1918, erau nu numai cîrmuitorii sufletești ai credincioșilor, ci și îndrumătorii lor în probleme național-politice, social-economice și culturale, întreaga viață a românilor transilvăneni gravitînd, pe atunci, în jurul Bisericii. Așa se face că peste 140 de preoți români din Transilvania propriu-zisă au fost aruncați în închisorile din Cluj, Tg. Mureș, Odorhei și din alte părți, iar cei din Banat, Arad și Bihor, la Seghedin, Văt, Timișoara și Caransebeș. Toți erau acuzați de «trădare de patrie» sau «spionaj în favoarea României». Cei mai mulți au fost judecați de «Tribunalul Diviziei honvezilor» din Cluj, cîțiva de tribunale civile și condamnați la ani îndelungați de «temniță grea». Unii au fost arestați și închiși luni întregi, chiar pînă la sfîrșitul războiului, fără a fi judecați. Peste 200 de preoți, mai ales din județele situate la granița cu România de atunci (Făgăraș, Sibiu și Hunedoara) au fost deportați – unii cu familiile – în regiunea cea mai îndepărtată a Ungariei de vest, în județul Sopron, lîngă granița cu Austria de azi, cu o climă insalubră. Unii dintre ei făcuseră și cîteva luni de închisoare, în Transilvania. Acolo au trăit în cea mai neagră mizerie, fără nici un sprijin, supravegheati în permanență, lăsați în voia soartei, la discreția populației locale (unguri și svabi), cu domiciliu forțat în orașul Sopron (Sopron) sau în unele sate din județ. Mulți dintre preoții din Țara Hațegului – ocupată de trupele române în 1916 – au fost deportați în lagărul deținuților sărbi de la Nezsider, în aceeași zonă. Cîțiva preoți din județul Sibiu au fost deportați în Zombor și Becicherecul Mare (azi amândouă în Iugoslavia)», scrie academicianul Mircea Păcurariu.

În anul 1915, serviciile de spionaj ale armatei ungare îl angajează pe evreul Rafael Mendel din Porumbacu de Jos (azi, jud. Sibiu). În vara același an, s-a prezentat la învățătorul român David Pop din Hărman, sub numele fals de „Stoica“, sergent în armata română,

originar din Azuga (jud. Prahova), propunîndu-i să strîngă informații despre operațiile militare austro-ungare de-a lungul graniței cu România, pe care apoi să le trimită Marelui Stat-Major al armatei române. Căzînd în cursă, David Pop intră în legătură cu un număr de preoți, învățători și alți intelectuali români, fără să știe unii de alții, care-i pun la dispoziție o serie de date privind dislocări de trupe, construcții de tranșee și chiar hărți strategice. Toate informațiile au fost date falsului sergent Stoica și unui pretins locotenent în armata română (pe numele adevărat S. Tholmeyer), „detectiv“ în serviciile de spionaj ungare. Dar toate aceste informații n-au ajuns în posesia Marelui Stat-Major al armatei române, cum socoteau cei care le-au furnizat, ci au fost trimise direct Tribunalului militar al Corpului I al Armatei ungare din Cluj. Toți cei implicați în această afacere au fost arestați în zilele de 22-24 octombrie 1915. Au fost acuzați de „trădare de patrie“ și „spionaj în favoarea României“. Actul de acuzare – cu 74 de pagini – poartă data de 18 mai 1916 (nr. 3127/1915). Sentința – cu nr. 486/1916, cu 141 pagini – s-a dat la 6 decembrie 1916. Nouă inculpați au fost condamnați la moarte prin spânzurătoare: 1. Victor Pop, farmacist în Alba Iulia; 2. Coman Baca, preot în Poplaca – Sibiu; 3. Romul Cristolovean, învățător în Rîșnov – Brașov; 4. Ioan Coman, preot în Întorsura Buzăului; 5. Pompiliu Dan, învățător în Zărnești – Brașov; 6. Dr. Zaharie Muntean, avocat în Alba Iulia; 7. Nicolae Hamzea, învățător în Tîrlungeni – Brașov; 8. David Pop, învățător în Hărman – Brașov; 9. Dr. Spiridon Boița, avocat în Brașov.

Au mai fost condamnați: 1. Preotul Gheorghe Neagovici-Negoescu din Întorsura Buzăului, la trei ani temniță grea și pierdere „oficiului preoțesc“; 2. Romul Popescu, funcționar de bancă în Sibiu, la opt luni de închisoare; 3. Preotul Ioan Nan din Sînpetru, la trei ani de închisoare grea și pierdere oficiului; 4. Preotul Ioan Modroiu din Vama Buzăului, la patru ani de închisoare grea și pierdere oficiului; 5. Preotul Dumitru Greceanu din Hărman, la opt luni de închisoare și pierdere oficiului. Preotul Iosif Popoviciu din

Sf. Gheorghe și Ioan Suciu, funcționar în Sibiu, au fost achitați (au stat însă în închisoare pentru cercetări). Salariul de la stat al celor condamnați a fost sistat. Se observă că tribunalul i-a oprit și de la slujirea celor sfinte, lucru pe care nu-l putea face decât autoritatea bisericescă. Apelul făcut la Tribunalul suprem militar din Budapesta s-a amînat mereu, până la 28 ianuarie 1918, cînd s-a dat o sentință de revizuire a întregului proces. Abia la 23 octombrie 1918, în urma unui apel făcut la împăratul Carol al IV-lea al Austriei, convingîndu-se de nevinovăția condamnaților, a dispus să fie eliberați. Făcuseră, totuși, peste trei ani în închisorile ungurești.⁵ Preotul Coman Baca a murit în 1919, la scurt timp după reîntoarcerea în parohie, iar Ioan Coman a murit la 47 ani, la numai câteva zile după eliberare, din pricina suferințelor îndurante. Preoteasa cu doi copii s-au refugiat în vechea Românie, trăind numai din împrumuturi și ajutoare de la alții.⁶ Din declarațiile date de preoții Gheorghe Neagovici-Negoescu și Ioan Nan în 1936 și de soția lui Ioan Coman în 1925, rezultă că au fost închiși două săptămâni la Brașov, apoi legați în lanțuri, duși în închisoarea militară din Cluj; în septembrie 1916, deci, după intrarea României în război, au fost mutați pentru trei luni la Oradea, apoi readuși la Cluj, unde au rămas pînă în octombrie 1918, alături de mulți alți patrioți români.⁷

Catedrala din Gheorghieni

Viața preotului Gheorghe Neagovici-Negoescu este una de poveste. Suferințele sale s-au răsfrânt și asupra fiului său, un preot

⁵ Amănunte asupra procesului la dr. Sebastian Stanca, *Contribuția preoțimii române din Ardeal la războiul pentru întregirea neamului*, Cluj, 1925, pp. 45-49 și preot Grigore N. Popescu, *Preoțimea română și întregirea neamului. Vol. II. Temnițe și lagăre*, București, 1940, pp. 43-47. O copie de pe sentință de condamnare în arhiva Arhiepiscopiei Sibiului, Dosar III, 459/1915

⁶ S. Stanca, *op.cit.*, pp. 56-59

⁷ Gr. N. Popescu, *op.cit.*, pp. 43-44 și 46-47; S. Stanca, *op.cit.*, pp. 56-59

martir, Aurel Negoescu. Preotul martir AUREL NEGOESCU (NEAGOVICI) s-a născut în 27 mai 1900, la Întorsura Buzăului, județul Covasna. Tatăl său, preotul Gheorghe Neagovici Negoescu, a fost membrul familiei de preoți Neagovici Negoescu, care timp de peste 200 de ani a păstorit credincioșii ortodocși români din Depresiunea Buzăului Ardelean și a pus bazele învățământului confesional românesc din zonă.

Cu toate vitregiile acelor vremuri – cu tatăl hăituit – fiul părintelui Gheorghe Neagovici-Negoescu, viitorul preot Aurel Negoescu, a frecventat cursurile Liceului „Andrei Șaguna“ din Brașov, pe care le a absolvit cu rezultate foarte bune, în anul 1918. Continuând tradiția familiei, a urmat apoi Institutul Teologic Ortodox din Sibiu, la terminarea căruia a obținut licență în teologie ortodoxă. Urmând exemplul altor tineri intelectuali din generația sa, a răspuns chemării de a contribui la renașterea și propășirea culturală a populației românești maghiarizate, din localitățile fostelor scaune recuite. Astfel, în anul 1925, a mers la Gheorghieni, județul Harghita, în calitate de profesor de limba română și de religie, la Liceul „Sfântu Nicolae“ din localitate. În anul 1926, s-a căsătorit cu învățătoarea Zoe Popescu.

„După ce a fost hirotonit ca preot de mitropolitul Nicolae Bălan, timp de mai mulți ani a oficiat sfintele liturghii într-o sală a Liceului «Sf. Nicolae», în care a fost amenajată o capelă ortodoxă. Preotul Aurel Negoescu a continuat să predea religia la liceul din localitate, iar în 1930 este delegat să îndeplinească funcția de primar al orașului.

Împreună cu profesorul Teodor Chindea și alți intelectuali români, reactivează Despărțământul ASTRA Giurgeu-Gheorghieni, înființează și colaborează constant la publicația locală *Gazeta Clucului* și alte ziară și reviste bisericești și școlare. Din îndemnul și cu sprijinul guvernului, la primăriei locale și a marelui savant-patriot Nicolae Iorga, în anul 1929, preotul Aurel Negoescu pune piatra de

temelie la catedrala ortodoxă din Gheorghieni, lăcaș de cult a cărui zidire s-a încheiat după aproape 10 ani, respectiv în 1938. Sfințirea bisericii a avut loc în ziua de 24 septembrie 1938 de către mitropolitul dr. Nicolae Bălan (antimisul a fost sfântit în anul 1926 de către același mitropolit). Pisania are următorul text: *Pusu-s-a această piatră fundamentală a sfintei Biserici Ortodoxe Române din Gheorghieni, județul Ciuc, cu hramul «Sfântul Gheorghe», în anul Domnului 1929 Septembrie 29, în zilele Preaînălțatului și de Christos iubitorului Rege al României-Mari MIHAIU I, sub înțeleapta păstorire a I.P.S.S. Arhiepiscop și Mitropolit al Ardealului, Dr. NICOLAE BĂLAN, protopop al Oituzului, fiind P.C.S. protoereu Ioan Rafiroiu, iar întâiul preot paroh al parohiei matere Gheorghieni-Ciuc, C.S. preotul Aurel Gh. N. Negoeșcu.*

Inchinat-au Domnului grija și nespusa oboseală a străngerii fondurilor pentru începerea lucrărilor, consiliul parohial alcătuit din Președinte Pr. paroh Aurel Gh. N. Negoeșcu, secretar profesor Theodor Atanasiu, epitrop I primnotar Gheorghe Gociman, epitrop II administrator Nicolae Mărculescu, judecător Mircea Klein, inginer Ioan Gheorghiu, inginer Nicolae Băcanu, avocat Teofil Bena, avocat Ioan Păcurar, profesor Ioan Gh. Niculescu, profesor Ioan Stoian, șef poștei Dumitru Giurca, comerciant Iuliu Nap, pedel și cantor Octavian Budac. Întreprinderea pentru construirea bisericii Mina & Perdom din București, după planurile executate de arhitectul dirijinte Steriu Becu, de la Comisiunea Monumentelor Istorice din București. Prin mească Dumnezeu darul tuturor, cari prin muncă și jertfă de oricărui fel, ori prin obolul lor au contribuit și vor contribui la înălțarea acestui sfânt locaș; iar împreună slujitorii ai altarului ce am săvârșit mărețu act sfintirei pietrei fundamentale, cerem a-tot-puternicului părinte binecuvântarea acestui sfânt locaș, pentru a-l păstra din neam în neam ca pe un neprețuit odor din timpurile de mărire și strălucire cu care învrednicit Dumnezeu neamul nostru românesc, ridicat cu credință în Dumnezeu și dragoste pentru Țară și Rege. Am săvârșit sfânt

ROMÂNIA ÎNAINTE ȘI DUPĂ MAREȘALUL ANTONESCU 19

slujbă a punerii pietrei fundamentale: Protoereu IOAN RAFIROIU, protopop al Oituzului, parohul local pr. Gh. N. Negoeșcu, preot Iancu Bărbat, paroh în Miercurea-Ciuc.

Marele istoric Nicolae Iorga, care avea bune și constante legături cu comunitatea românească din Gheorghieni, a fost cel care i-a recomandat pe arhitectul S. Becu și pe constructorii Mina și Perdoni să întocmească planul sfântului lăcaș. Pictura, de o mare frumusețe, a fost realizată de Gheorghe Belizarie din Pitești, în stil bizantin. Din puținele documente rămase în arhiva familiei, s-au recuperat câteva fotografii și invitația la festivitățile legate de sfântirea noii biserici, din care redăm: «Consiliul parohiei ort. Rom. Gheorghieni-Ciuc, cu creștinească dragoste,

Vă invită la solemnitatea sfântirii bisericii cu hramul *Sfântul Gheorghe*, care va avea loc duminică, 24 iulie, 1938. Târnositarea lăcașului de închinare se va săvârși de către Însuși ÎNALT PREA SFÎNTITUL NOSTRU STĂPÂN ARHIEPISCOP ȘI MITROPOLIT NICOLAE BĂLAN și P.P. S.S. Lor Episcop Nicolae Colan al Clujului și Ep. Dr. Nicolae Popovici al Oradei.» La primirea oficială la poarta de triumf a orașului – se spune în aceeași invitație – la care au participat clerul și autoritățile locale. Au rostit cuvânt de bună venire protopopul protopopiatului Oituz, Ioan Rafiroiu și Teodor Chindea, primarul orașului.⁸

Dus la Canalul Dunăre-Marea Neagră, unde după trei luni a decedat

În anii care au urmat Dictatului de la Viena, din toamna anului 1940 și în cei din timpul regimului comunist, atât episcopul Nicolae Popovici, cât și protopopul Ioan Rafiroiu au suportat numeroase și

⁸ Dr. Ioan Lăcătușu, pr. Florin Tohănean, prof. Violeta Pătrunjel – ziarul *Năsturea*, ediția electronică din 14 iunie 2013, articolul *Preoți martiri din Covasna și Harghita* apud revista *Orizonturi Transilvane*, an II, nr. 2, ianuarie 2013, pp. 4-7)